

10ª TRIBUNA DEL CINEMA ESPANYOL: ANDRÉS MORTE

Per Judith Llop

A finals de l'any 2011, vàrem tenir a l'Aula Magna de la Facultat de Geografia i Història de la UB la *10ª Tribuna del Cinema Espanyol*, organitzada com cada curs acadèmic per FILM-HISTÒRIA. Reproduïm ara l'entrevista en català, que es va publicar també en castellà i anglès a la web oficial de la UB.

Andrés Morte (Barcelona, 1958) és un dels gestors culturals més importants de l'Estat espanyol. És llicenciat en Filologia Hispànica per la Universitat de Barcelona i en Etnolingüística per la Universitat de Zuric, ha estat fundador i membre de La Fura dels Baus i director del teatre Mercat de les Flors de Barcelona. També va fundar el Barcelona Plató Film Commission i la Plataforma de Festivals de Cinema de Barcelona. Ha treballat a les ordres de Robert Redford per a l'Institut Sundance com a guionista i ha dirigit diversos documentals i obres de teatre que s'han presentat a tot el món. Actualment, Andrés Morte és professor de l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC). També és assessor en diferents programes culturals d'àmbit internacional i vicepresident de la Fundació Fàbrica Europa per a les Arts Contemporànies de Florència.

El 16 de desembre passat, Andrés Morte va visitar la Facultat de Geografia i Història de la UB per participar en la desena Tribuna del Cinema Español, organitzada pel Centre d'Investigacions Film-Història, que dirigeix el professor Josep Maria Caparrós. En la Tribuna, Morte va parlar d'Audiovisuals Sense Fronteres (ASF), l'organització sense ànim de lucre que presideix actualment i en la qual dirigeix un projecte per implementar aules factoria de creació documental a diversos països de l'Amèrica Llatina, l'Àfrica i l'Àsia.

Al llarg de la seva trajectòria professional, ha dut a terme nombrosos projectes culturals, entre els quals destaca el seu paper com a cofundador i director de La Fura dels Baus l'any 1984. Com va començar aquesta aventura?

En aquella època havia anat a estudiar a la Universitat de Zuric, on vaig cursar Etnolingüística, ni més ni menys. Em vaig tornar mig punk, vivia en un immoble enorme i allà vaig començar a dur a terme activitats culturals. En aquell lloc, on vivíem molta gent *new wave* i punk, vam crear un saló de cinema, un espai d'assaig, etc. Als anys 1980-1982 vam obrir aquella fàbrica com a espai de cultura, que després va assumir l'ajuntament. Així ens vam convertir en uns dels promotors de Rote Fabrik, una factoria que avui en dia és el centre cultural per excel·lència de Zuric. Per tant, em vaig iniciar en cultura en la Rote Fabrik.

En aquest espai, em vaig ocupar d'organitzar el Primer Festival Europeu de Música no Comercial. Allà vaig conèixer Marcel·lí Antúnez, líder del grup Error Genético i un dels fundadors de La Fura dels Baus. Ens vam fer amics i em va demanar que quan tornés a Espanya aquell estiu, en acabar la universitat, els ajudés. I va ser llavors que vaig començar a treballar amb ells. Vaig col·laborar en el primer projecte més radical, que va ser *Accions*. Aquest projecte em va tornar a unir una altra vegada al territori català i llavors vaig deixar Zuric i vaig venir a treballar amb La Fura dels Baus.

Però aquesta no ha estat la seva única vinculació amb el món del teatre. De fet, també ha estat director del teatre municipal del Mercat de les Flors de Barcelona el 1987 i el 2002.

Exacte. Durant el meu primer període com a director, el Mercat de les Flors es va convertir en un dels teatres de més renom del món. Aleshores jo portava La Fura dels Baus, tenia un bon coneixement del circuit teatral i ajudava a introduir-hi altres grups. No cobrava res però era com una mena de venedor de la cultura catalana. Llavors, Ferran Mascarell em va trucar per dirigir el centre de cultura —que era més que teatre— del Mercat de les Flors. En aquella època vaig treballar amb grans personalitats del teatre i vaig afavorir molt la producció autòctona. Sóc un productor innat i un director de projectes i de somnis, però dels que es fan realitat, evidentment.

Però no es limita al teatre. El seu àmbit d'actuació s'expandeix a altres arts...

Sí. Quan me'n vaig anar del Mercat de les Flors, els italians em van demanar de crear la Fabbrica Europa. Actualment, aquest projecte és el festival de dansa i de les arts més important de la Toscana i d'Itàlia. En sóc fundador i vicepresident. El festival s'organitza al mes de maig.

I actualment és president i director de programes d'Audiovisuals Sense Fronteres (ASF). Què el porta a emprendre aquest nou projecte?

Sóc una persona que només ha viscut de la cultura per a la cultura. Per mi la cultura és transmissió constant. No sóc gens elitista. Estic a favor de la universalitat de la cultura. Europa, el món en definitiva, ha mort en les guerres, però ha reviscut en la cultura. I quan parlem de Mozart, de Polanski o de Da Vinci, estem parlant d'Europa, de la universalització de la cultura. Tant de bo tinguéssim un món amb més cultura, perquè donaria lloc a més democràcia.

I ASF, evidentment, neix en aquesta línia. Deixo Barcelona per exportar i transferir la meva experiència com a gestor cultural a altres països. De fet, actualment no em disgustaria en absolut deixar el país. El país està molt malament, culturalment ens hem envellit, la capacitat de risc no existeix com als anys vuitanta o noranta. Sóc una persona que ha fet grans coses en la cultura, però que no té afany de consolidar-se en el poder i en l'estructura de l'economia, així que prefereixo seguir treballant on estic.

I quina opinió té sobre les polítiques culturals que hi ha a Espanya?

Són horribles. L'única cosa que han fet les polítiques culturals és consolidar grans mausoleus. Quan vaig estar al capdavant del Mercat de les Flors no vaig arribar a dirigir mai una obra de teatre, perquè els diners eren per als grups. Vaig dirigir després, quan ja havia plegat d'allà. El que no pot ser és que els diners siguin per al director del centre, i que aquest acabi cobrant un doble sou: com a director del teatre i com a director per l'obra. Cal desmantellar aquests grans equipaments que són com un elefant en una terrisseria.

És a dir, no cal desmuntar la base, cal desmuntar estructures culturals. No pot ser, per exemple, que el Lliure tingui vuit milions d'euros i que la base creativa del país no tingui ni un duro. O que un director de teatre es gasti 300.000 euros, quan amb aquest pressupost es poden fer cinc documentals i vint-i-cinc obres de teatre. No pot ser.

Vostè reivindica que la cultura dota les persones de més capacitat democràtica. La cultura és el detonant per al canvi social?

Exacte. Com a docent, animo els meus alumnes a fer coses. Els dic: «No cal esperar a realitzar la *gran* pel·lícula. Expliqueu històries vostres, el que viviu a casa. El conjunt de tot això construirà la vostra seu social, el vostre espai social. Configurareu així el vostre futur al vostre estil». No sóc jo qui ha

de dir com serà la cultura del futur, són ells. No obstant això, els que estan dirigint avui en dia la cultura del futur són el gran cementiri d'elefants que tenim. No pot ser, per exemple, que solament tinguem com a músics els Rolling Stones o gent de noranta anys, i en canvi, nois de quinze o setze anys no tinguin possibilitat de tocar en cap dels espais de música que hi ha a la ciutat de Barcelona.

Pot canviar aquesta situació? Potser la crisi acabarà sent una oportunitat per al canvi.

Hi pot haver un canvi, no ho sé. Però potser el canvi es farà des del sud cap al nord, i no des del nord cap al sud, com s'ha fet fins ara. Potser es farà des de la Xina, des de les Filipines o des de Xile.

Treballo des de l'esperança, però també des de la realitat i des de la radicalitat. I no només això. Sóc un gestor que busca diners per fer factibles, no pas els meus somnis, sinó els somnis d'un col·lectiu. Els joves són el futur, i per això poso el meu coneixement a la seva disposició, perquè l'utilitzin. Crec que és així com hauria de ser un professor.

I això és el que fa a les aules factoria de creació documental que ASF té repartides a diversos països de l'Amèrica Llatina, l'Àfrica i l'Àsia?

El que fem a les aules factoria és ser factibles. ASF vol aprofitar els talents existents als països menys desenvolupats portant-los els mitjans (els instruments, l'experiència) perquè demostrin la seva vàlua. Una cosa que generalment no fa el documentalista europeu, que s'emporta els instruments, el talent, l'usdefruit del que veu, i ho mostra en els festivals de cinema del món sencer, per la qual cosa rep premis.

El talent és universal. Et sorprendries de la gent tan interessant que hi ha en aquests països i de les idees que tenen. Simplement has de treballar en l'enquadrament, en l'arquitectura, on ells s'han de moure còmodament per poder formar-se i produir, res més. No vull instal·lar allà la meva cultura europea, sinó portar-hi la meva experiència en gestió i donar-los les eines perquè cada poble expliqui la seva pròpia

història. Per això la implicació i el nivell de treball d'aquestes persones que no disposen dels mitjans per expressar-se són màxims, perquè estan fent *la seva* proposta. Estan duent a terme *el seu* somni i estan creant *les seves* pròpies expectatives.

L'únic que procuro és que la meva instrumentalització i la meva capacitat de formació no defraudi les necessitats que tenen per arribar a expressar-se. A més, per a alguns pot ser també l'oportunitat d'introduir-se en el mercat audiovisual, una manera de professionalitzar-se en aquest àmbit i de poder arribar a viure d'això.

En el marc d'aquest projecte, acaba de tornar de Moçambic, on ha rodat un documental de caràcter social. Ens podria avançar de què tracta?

A Moçambic es van fer tres documentals: un sobre una senyora extremadament pobra que és emprenedora. Viu en una casa gairebé sense sostre i cada dia es lleva a les sis del matí per buscar verdura i vendre-la al mercat. A partir d'aquesta història, les tres dones que van fer el documental volien mostrar que, malgrat la misèria i la falta de possibilitats, sempre hi ha algú que fa un gran sacrifici per guanyar una mica de diners i portar-los a casa. Si jo ho fes com a europeu, potser l'únic que sabria fer és fer pena. Ells, en canvi, estan interessats a destacar que aquesta persona és emprenedora, malgrat les dificultats del seu entorn.

El segon documental tracta sobre el transport, que allà és realment dolent. La gent viatja en furgonetes, en caixes obertes, i s'han d'estar drets i mal agafats. Sovint, si hi ha frenades o xocs, n'hi ha que cauen i molts moren.

I ara tornarem a Moçambic per fer un nou documental de setanta minuts amb un director bastant conegut i presentar-lo després en festivals

I aquests documentals, on es poden veure? Quina difusió tenen?

ASF va néixer el 2009. En només dos anys hem realitzat un bon nombre de produccions en diversos països de l'Amèrica Llatina, l'Àfrica i l'Àsia que ara començarem a moure i a difondre. Sense anar més lluny, tenim previst organitzar una mostra aquí, a Barcelona, sobre *Audiovisuals Sense Fronteres* i el que fem a les aules factoria. Així, a través del documental, es fomenta el talent, la diversitat i l'aproximació a altres països.

Per acabar, vol llançar algun missatge a la comunitat universitària?

Que no esperin res del passat i que construeixin ells el seu futur.